

Ager Tarraconensis

S. Keay ; J. Ma. Carrete i Nadal

Avis legal

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 2.5 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi el titular dels drets i no se'n faci un ús comercial. No es pot alterar, modificar o generar una obra derivada a partir d'aquesta obra. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/es/legalcode.ca>.

ESTUDI DE L'AGER TARRACONENSIS
Memòria per l'any 1987

Agraïments

Aquest ha estat la tercera campanya de la prospecció "Ager Tarraconensis" i ha compos 4 setmanes de treball portat a terme el mes de Setembre. Va emprendre aquesta tasca un equip de 13 arqueòlegs britànics i 5 de catalans, pertoneixents a les Universitats de Southampton, Barcelona (Central), Durham, Tarragona i Oxford. Els treballs es van finançar amb subvencions generoses de "The British Academy", Generalitat de Catalunya, Society of Antiquaries i la Universitat de Southampton.

Objectius

El propòsit d'aquest estudi és investigar el desenvolupament del procés de colonització de L'Alt Camp i del Tarragonès durant tota l'antiguitat. S'està prestant atenció especial a l'impacte de la capital provincial romana de Tarraco sobre la distribució espacial, i sobre la intensitat de colonització pre-romana. Aquest any els resultats han estat especialment importants, ja que ens han proporcionat la possibilitat d'investigació intensa de alguns sectors. Això complementa el treball de 1986. Per això s'havia de reduir el nombre de "transects" a investigar: els "transectes" 2 i 3 del pla original del projecte (vegi's el mapa que acompanya la Memòria de 1986), es varen abandonar a favor d'un nou "transect" que es troba a mig camí entre els "transects" 1 i 4.

Àrea d'Investigació (Fig. 1)

Com a conseqüència de tot això, es va concentrar la feina en el marge oriental del "transecte" 4 (denominat des d'ara 3), i en l'àrea central del nou "transecte" 2 (Fig. 1). Un total d'unes 250 hectàres es va prospectar intensament, es va recollir uns 650 Kg de ceràmica antiga, i es va definir uns 19 nous jaciments.

1. Transect 3

Aquest sector, que es troba a 15 km de Tarragona, es començar d'investigar el 1985. L'investigació de l'any 1987 es va concentrar en un àrea de 3 x 1 km entre Bellavista i Casafort. El sector es troba en grava quaternària i és relativament pla, a part de la scarpa creada pel Torrent de Vallmoll/Hospitalet. La terra és de qualitat variable i ha donat lloc a vinyars extensius i oliveres i avellaners menys freqüents. Això va permetre un alt grau de visibilitat i la possibilitat d'investigar intensament el terreny.

Època Prehistòrica

Es trobaren molts sílex treballats al marge nord del sector, al nord-est de Bellavista. Alguns d'aquests poden ser d'època paleolítica, epipaleolítica o eneolítica.

Època Ibèrica (Se al 3er segle a.c.)

Un jaciment a l'extrem oriental de l'àrea era un turó baix (camps 301-305; 312-313), que va donar una densitat molt alta de ceràmica. Mes a ponent hi havia més jaciments ibèrics. Un d'aquests ocupava un turó que mira al nord-oest cap a Valls, mentre uns 7 o 8 més es trobaren escapats en turonets, terra plana i esperons que miren a l'oest cap al torrent de Vallmoll.

Època República (segles 2 i 1 a.c.)

La distribució espacial dels jaciments d'aquesta època se sembla amb l'anterior, els nous jaciments ibèrics més importants estan ocupats fins al segle 1. Empero, hi ha una notable disminució en la densitat de la ceràmica trobada arreu de l'àrea, baixant a zero la quantitat trobada en certs camps. De totes maneres, hi havia molts tipus de ceràmica, amb grans quantitats d'àmfores italianes, nord-africanes i eussitanes, ceràmica fina de vernis negre i ceràmica comuna amb pasta italiana.

Període Alt Imperial (segles 1 i 2 d de C)

Continua la mateixa tendència, seguint constants els jaciments. Al mateix temps es nota que un dels llocs ibero-republicans sorgeix com el nucli principal d'assentament (camps 367, 368, 398-400) i apareixen dos nous jaciments (camps 443, 445-449). És menys abundant la varietat de tipus de ceràmica que durant el període republicà.

Període Baix Imperial (segles 3 a 6 d de C)

Durant aquest període desapareixen pràcticament del tot els jaciments identificables de l'àrea. Només 6 camps, d'un total de 143, varen donar qualsevol tipus de ceràmica romana de període baix-imperial.

2. Transecte 2

Aquest sector, que es troba a 6 km al sud del sector 3 i a 9km al nord de Tarragona, es va començar d'investigar l'any 1987. El sector va d'un àrea immediatament al sud de Villalonga del Camp, al oest, fins la urbanització Sant Miquel de Vespella, prop del riu Gaya, a l'est. L'àrea investigat aquest any tenia uns 1x2.5km entre La Secuita i Vistabella. Geologia, topografia, terra i cultiu eren en general semblants als del "Transecte" 3 (supra) i, d'una manera similar, permetia una prospecció intensiva.

Període pre-històric

El descobriment d'un fragment de ceràmica de tipus "Camp d'Urnes" (Camp 526) podria constituir el primer indicatiu d'un jaciment de l'Edat del Bronze tardà en aquesta regió. S'espera que un anàlisi d'aquest fragment ens permeti de reconèixer aquesta terrissa més fàcilment d'ara endavant.

Període Ibèric (5è al 3er segle a.c)

Una gran varietat de ceràmica ibèrica es va trobar en tots els camps del fons del vali i als costats sud i oest. Una prospecció preliminar ha permès d'identificar 6 probables jaciments, dels quals es troben al fons de la vall, 2 al costat sud sota La Secuita i un al costat sudoest.

Període Republicà (2 i 1 a.c)

D'aquest període es va trobar una dispersió més densa que

anans a la mateixa area. No obstant, es nota l'aparicio d'un jaciment principal al centre del fons de la vall (camps 495, 496, 497, 504 etc), i d'un altre al costat sud. La varietat de tipus de ceràmica se semblava amb la dels jaciments al Transecte 3.

Període Alt Imperial (segles 1 i 2 d de C)

Els primers dos segles d de C es caracteritzen per una densitat encara major de ceràmica arreu d'aquesta que durant les epoques precedents. Això contrasta molt amb la situació del Transecte 3. El centre principal d'activitat continua essent el jaciment situat al centre del fons de la vall, on es va trobar una molt gran varietat de ceràmica (ànfores de ví tipus Tarraconense i local, Pascual i Dressel 2-4, terrissa amb pasta local, ànfores de la Bètica, ceràmica de Parets fines etc, i fragments no gaire freqüents de ceràmica de cuina africana) que data final del segle 1 d.c., com a màxim. Un anàlisi de la ceràmica també indica l'aparició del mateix jaciment al fons de la vall i la continuada importància del jaciment identificat al costat sud de la vall.

Període Baix Imperial

Igualment que en el Transecte 3, el Baix Imperi representa una discontinuïtat amb les èpoques precedents. Al fons de la vall ja no es troba més ceràmica amb excepció d'un camp (477). Per altra part, el jaciment del costat sud de la vall (camps 525, 526 etc) s'ha convertit en el centre d'activitat més important de la vall. En efecte, aquest lloc, col·locat en una posició que domina la vall immediatament a l'oest de La Secuita, constitueix el primer jaciment important de la època Baix Imperial identificat fins ara pel nostre projecte. Comprèn una densitat excepcionalment alta de ceràmica escampada en uns 13 camps i inclou ànfores per a oli d'oliva africanes i del Mediterrani Oriental dels segles 4, 5 i 6 d.C. Les restes estructurals inclouen grans fragments de paviment d'opus signinum i d'un aljub de pedra calcària. Una altra concentració de ceràmica romana es troba al marge sud-est de la vall.

Conclusions i pròxims treballs de camp

1. Els resultats de la prospecció feta l'any 1987 continua a subratllar la gran densitat del model d'assentament rural romà a l'Àger Tarraconensis i els diferents processos que afecten diferents regions. El Transecte 3 sembla que implica una despoblació progressiva de jaciments ibèrics i la interrupció de xarxes d'intercanvi durant els segles 2 i 1 a.C. Això podria tenir que veure amb el poblat d'El Vilar (Valls), uns quants quilòmetres al nord-oest, abandonat en la primera part del segle 2 a.C. Durant els primers dos segles d.C., el model de assentament escampat del període ibèric/república s'havia transformat amb l'aparició de nuclis més concentrats.

Per contrast, els últims dos segles a.C. al sector 2 revelen una intensificació d'intercanvi de ceràmica. En efecte, això

continua fins l'època de l'Alt Imperi. Encara que al fons de la vall es formen una nucleació de jaciments, persisteixen al mateix temps els jaciments antics i n'apareixen de nous.

2. En ambdues àrees, igualment que en anys anteriors s'ha comprovat que l'època del Baix Imperi marca un canvi radical en el model de assentament. No obstant, encara no s'ha establert ben clarament si la manca de ceràmica romana tardana d'importació representa una manca d'ocupació, o bé una interrupció de xarxes d'intercanvi al hinterland de l'antiga Tarraco. S'espera que una comparació entre la ceràmica comuna Romana d'època tardana del gran jaciment en el Transecte 2 amb la provinent d'excavacions fetes a Tarragona ajudarà a caracteritzar la producció local tardana i, possiblement, revelarà que l'ocupació rural d'època baix-imperial era més extensiva del que fins ara ho ha semblat.

3. Actualment s'està preparant la informació sobre ceràmica recollida els anys 1985 i 1986 abans de la seva publicació a Catalunya i Anglaterra el 1988. El 1990 es publicarà el material dels anys 1988 i 1989 amb un anàlisi complet dels resultats del projecte enter.

4. Durant l'any 1988 s'espera que continuara la investigació i que es completarà el sector 2. La investigació projectada per el 1989 es dedicarà a examinar una selecció d'àrees d'un nou sector septentrional (Transecte 4).

Simon Keay

Josep Ma Carrette